

1) גמי' שבת כג.

ושרף קמף יפה מכולם: ° א"ר חייא בר אשי אמר רב המדליק נר של חנוכה צריך לברך ורב ירמיה אמר הרוואה נר של חנוכה צריך לברך אמר רב יהודה ° יום ראשון הרוואה מברך ב' ומדליק מברך ג' מכאן ואילך מדליק מברך שתיים ורוואה מברך אחת מאי ממעט ממעט זמן ונימעות גם גם כל יומי איתיה מאי מברך מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה: ג.ו.הכין צונו ששנינו להחמלת זמן הגיענו:

2) מאירי שבת כג.

מי שאין לו להדליק ואינו במקום שהוא אפשר לו לראות יש אומרים שמברך לעצמו שעשה נסים ושהחיינו בלילה הראשון שעשה נסים בכל הלילות והדברים נראין וכן ראיתי מי שכתב שמי שלא הדליק עדיין ובה לו בתוך ימי חנוכה שלילה הראשונה שהוא מדליק מברך זמן. מי שהיה בכפר שאינו מדליק ואינו רואה כגון כפר של גוים יש מהייבנם אותו

3) גמי' עירובין ג:

איבעיא לן מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים כיון דזמון לזמן אתי אמרינן או דילמא כיון דלא איקרו רגלים לא אמרינן לא הוה בדידה כי אתאי אין אומר זמן אלא בשלש רגלים מיתבי ° תן חלק לשבעה וגם לשמונה ר' אליעזר אומר שבעה אלו ר' ימי בראשית שמונה אלו ר' ימי מילה ר' יהושע אומר שבעה אלו שבעה ימי פסח שמונה אלו שמונה ימי החג וכשהוא אומר וגם לרבות עצרת ור"ה ויוה"כ מאי לאו לזמן לא לברכה הכי נמי מסבירא דאי ס"ד לזמן אתי כן שבעה ימי איכא את לא קשיא דאי לא מברך האידנא מברך לומר אורא מ"מ בעינן כוס קיימא במיטע ליה לר"ג דאמר ° ר"ג זמן אומר אפילו בשוק הא לא קשיא דאיקלע ליה כוס התינה עצרת ור"ה יום הכפורים היכי עביד אי מברך עליה ושתי ליה כיון דאמר זמן כסא דחמרא קדיש ואמר זמן יהלכתא אומר זמן ברה"ב וביוה"כ והלכתא זמן אומר אפילו בשוק; ואמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן לבר בי רב

4) תוס' סוכה מו.

הרוואה נר של חנוכה צריך לברך. שגמר מעלת כגון אלול וסוכה לא תקנו לברך לרואה אלא נר נר מנוכה משום מפיעות הנס וגם משום שיש כמה נרי אדם שאין להם נסים ואין נרם לקיים המנוה וטעם ראשון נחמל למה למה חקשי ליה מנחה ועוד יש לפחד דאין שייך לתקן לרואה נרם שאין העושה מברך:

11) שולחו ערוד או"ח סי' תרע"ז

ג. ° יש אומרים שאף על פי ° שמדליקים עליו בתוך ביתו אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בברכות: הגה ° כי ° מייב לראות הנרות ° וכן נוהגין ° וחסילו אם הוא אצל יהודים ורואה הנרות ° ° אם רואה להחמיר על עצמו ולהדליק צפני עצמו מדליק ° ° ומנכר עליהם: ° וכן נוהגין:

12) ביאור הגר"א סי' תרע"ז

[ג] ופי' ג' יש אומרים שאף על פי מברכי' ושבת רמב"ם. והוא חולק על מה שכתוב לעיל בסימן תרע"ו סיפ' ג'. ועיין ט"ז שם ס"ק ד: [ד] והגה' אם

8) שולחו ערוד סי' תרעו

א. ° המדליק בליל ראשון ° מברך שלש ברכות דולק ומלאתי בשם רבתי יתכן מן יהודה שאמר משם רבתי יעקב ללא חוקקה נרם זו אלא למי שלא הדליק צפניו עיין ° או ליושב נסים: הרוואה מברך שתיים. עשה נסים: ושחיינו שאין עליו לברך להדליק דלא לא הדליק איהו: מאי מפעט. המדליק בשאר ימים אלו מן השלש מנעט: כ"י וימי איתיה. שהרי כל ששנינו הדליקו מן הפך אצל זמן מהשיעור להחמלת זמן הגיענו:

ג. ° מי שלא הדליק (ג) ואינו עתיד להדליק באתו הלילה (ד) ° וגם ° אין מדליקין עליו בתוך ביתו כשרואה נר חנוכה מברך שעשה נסים ובבלי ראשון מברך גם שהחיינו ° ° ואם אחר כך בליל שני או שליש בלילה הדליק ב ° אינו חוזר ומברך שהחיינו: ° °

10) מגן אברהם סי' תרעו

א. אין מדליקין עליו. ורש"י ° ° ש"ס סומן פה פסק דלע"פ שהדליקו עליו לר"ך לברך. אצל המשחמק צפריטו וזמעה נרם מצעל הניח, אין לר"ך לברך (ג"ח עמוד תל ד"ה ואין זמן משמע נרם צ"כ טעם פ"ב סימן ט). ומכל מקום נראה לי דמסק' צרכים להקל. וכן משמע בסופרות ° ° דף מ"א ° ° ע"ה א"ה הוואה ° ° שהקשו ° ° למה תקנו צמנוכה נרם לרואה ° ° ולמה לא תירעו דשאני נר מנוכה לרואה מזה צראין ° ° מה שאין כן צולגז וסוכה דאין מנוה צראין אלא ציטעין נה:

16) משנה ברורה סי' תרעו

(ב) או כשיזכור. ורצה לומר, כשיזכור בשאר הלילות בשעת ההדלקה [לבוש]. ואם נזכר אחר ההדלקה, (ג) אינו מברך בלילה זו עור"ה: ° ° ב. (ג) שתיים, 'להדליק' ו'שעשה נסים'

17) ביאור הלכה סי' תרעו

(א) וכן בשאלתו וכה"ג ובסידור רב עמרם גאון ובמסכת סופרים גמ"כ הגיוסא 'של חנוכה': (ב) אחרונים: (ג) פתחיעולם בשם ישועותיעקב. ורצה לומר, שיראה לברך זמן ביום אחר בעת ההדלקה, אמנם אם אירע זה בליל שמיני וממילא יתבטל לגמרי ברכת 'שהחיינו', צריך עיון, דאפשר שכמו בעלמא קיימא לן זמן אומר אפילו בשוק, ודאי קאי על עצם היום'טוב, אפשר דהוא הדין כזה דקאי על עצם הזמן דחנוכה בעושו בו נסים ונפלאות, אלא לכתחלה מסוכ זה על זמן ההדלקה, וכפי סברתי נמצא במאירי זה לשונו: ° ° יש שאין לו להדליק ואינו במקום שאפשר לו לראות, יש אומרים שמברך לעצמו 'שעשה נסים' ושהחיינו בלילה ראשון וישעשה נסים' בכל הלילות, והדברים נראים, עד כאן לשונו, וצריך עיון: (ד) ואף דברפ"ר מגידים נשאר

18) ביאור הלכה סי' תרצב

* וישעשהינו. עיין משנה ברורה סעיף קטן א מה שכתבנו ויש אומרים דראוי לברך וכו', הוא ממור קציעה שהשיג על המגן אברהם זה לשונו: ולא ידעתי מה בכך שהוא דבר נהנה, והלא בלא מצות שילוח מנות וסעודה ראוי לברך זמן על היום, ואף שהוא מדברי קבלה צריך חיזוק כשל תורה, ויחזק ביחוד מפני תקופו של גם שהיה בו, וכיון דזמון לזמן קאתי הרי הוא לענין זה ככל מועדי ה' שמברכין עליהן זמן, וזמן לא בעי כוס, והלכתא אומר אפילו בשוק, ויום הכפורים שאין בו אכילה ושתייה אלא בביחוד ובנחת, אף על פי כן מברכין אותו וכו', ומביים שדפיח הוא לכתחלה אפילו בדין ליה מגילה, למיטמך זמן אכוס דסעודה, עד כאן לשונו. ובאמת לפי סברתי שצריך זמן על עצם היום מפני תקופו של גם שהיה בו, אמ"כ היה לו לברך זמן ברכת 'שעשה נסים', ובאמת מצאתי במאירי על שבת לענין חנוכה (והוא הדין בענינו לענין פורים) זה לשונו: מי שאין לו להדליק

ברכות שעשה נסים ושהחיינו בחנוכה

נערך ע"י יחזקאל הרטמן

6) בית יוסף סי' תרעו

נער והוא אינו מדליק: ° ° ומ"ש בשם תשובת הרא"ש שאם י"א בירך זמן ביצי ראשון מברך בלי שני או כשיזכור. כ"כ מצאנו מ"ס (ה' מנוכה אמת י) ונפלו הלקט (פי קפו) והוציא לוחי מצאנו מ"ס נכרם נכל מערינן (פירוש מ:) הרי נמי מסתמא דלי ס"ד זמן זמן כל צענה מי אכיל הא לא קשיא דאי לא מנכר האידנא משנת למחר וליומא אחריוא עכ"ל: ° ° מצאתי תשוב מצאנו אשמונתי הוראה שצריך זמן לראשון ולה' הדליק וצ"ל או שלשי נה להדליק אינו חוזר ומנכר זמן קדימתו לן (סס) זמן אומר אפילו בשוק ואינו לר"ך לחזור ולאמרו על הטוס:

15) לבושי שרד סי' תרעו

תרעו (ב) ש"ע ב"א 'להדליק נר וכו'. עיין חסם לני סימן ל': (ג) מ"ב מפי"א מצה תקנו וכו'. המ"א דרכו לקבל. וליחיינו מתיקון הסופות, שמילע דבר מנוכה שאנו משום שיש כמה נרי אדם שאין להם נסים ואין צ"כ לקיים המנוה, עכ"ל. ואם איתא, אכתי שמכר למה חקיקו נרם לרואה אפילו אם קיים, כן נראה לי יטומה, והלא כפרי מגדים ז"ל: ° ° שם סקי"ב וצ"ל מ"ה

16) משנה ברורה סי' תרעו

(ב) או כשיזכור. ורצה לומר, כשיזכור בשאר הלילות בשעת ההדלקה [לבוש]. ואם נזכר אחר ההדלקה, (ג) אינו מברך בלילה זו עור"ה: ° ° ב. (ג) שתיים, 'להדליק' ו'שעשה נסים'

19) ט"ז סי' תרעו

ולמעט גם, גם כל יומי איתיה. פירש מהר"ם מ"ך כחז צמנומו דלר"ך לברך שהחיינו ליל שם אם לא בירך בשלשון אצל [סס] בירך שהחיינו כשראה אצל נר מנוכה אף על פי שלא הדליק באותו הלילה שוב אינו מנכר זמן עכ"ל. ופוסטו הוא מיהי דהוינו לנו חיות עד זמן שנעשה בו גם, והיינו שנתן לנו חיות שנה תמימה על העבר. אצל מיוס ליום, אף

15) מחצית השקל סי' תרעו

שמעט בתוספות סוכה דף מ"ו. ע"א ד"ה הרוואה כ"ו: שהקשו למה תקנו בחנוכה ברכה לרואה מה שאין כן בליל סוכה ורואה מה' התוספות לר"ך שאנו יוצאם וסוכה דאין מצוה בראייתו בו, כצ"ל. ור"ל, אם איתא דאפילו הדליקו עליו מכל מקום צריך לברך על הראיה, והיינו טעמא כמו שכתבו בב"ב (נפטר היל יום יום) ויש לו עליו שני חיובים, אחד על ממנון בליל לפרסומו ניסא, והשני על גופו היינו הודאה על הנס. ואין האשה פוטרות כי אם מחיוב ממנון וביתו, אבל חיוב גופו (היינו) ° ° ההודאה אין האשה פוטרות, ולכן צריך לברך כשיראה נרות, אם לא שנשתתף כ"ו ושעשה הברית דאז גם גופו נפטר. א"כ אין לדמוות ללולב וסוכה ודליכא כי אם חיוב אחד, היינו הישיבה, ולכן אינו מברך על הראיה. ומדלא תירעו התוספות כן, על כרחך צריך לומר דסד"כא להו דגם בנר חנוכה אם הדליקו עליו אין צריך לברך על הראיה, ודליכא כי אם חיוב אחד. והיינו ההדלקה, אלא אם לא קיים ההדלקה חקיקו לברך המטורה על הראיה. וא"כ גם בסוכה ולולב, אם אינו יושב בה ואין לו לולב לטויל, הוה להו לתקן לברך המטורה על הראיה: (פ"ב) ° אינו כ"ו. איתא פוסרת גופו. והא הוא עדיין לא בירך

15) מחצית השקל סי' תרעו

ג. ומ"ש ואין מדליקין עליו וכו'. כתב הסמ"ג (ה' מנוכה רנ ע"ד) דר"ל דליתו נשוי שמדליק אשמו עליו צפניו דאליו היה נשוי אף על פי שהולך בדרך אינו לר"ך לברך על הראיה אין דלשמו מדלקת עליו וימנעה דמה שמדלקין עליו צפניו אינו אלא אצל לפטור אותו מחיוב המוטל על ממונו להדליק נרות בפרסם היום צריכים אצל ההודאה על הנס וצריכה שהחיינו היום בחיוב על גופו ומנוה לא נפטר כשמדלקין עליו אם לא שפעט נרם ונכר וענה אמן וכן מוצאנו מנהג המהרי"ם שש"י דבשמוך שלא אצל למעט אלא למי שכבר הדליק צפניו או עמיד להדליק בעצמו צפניו באותו לילה אצל מלכד זה חייב לברך על הראיה אף על פי שמדלקין עליו

5) טור סי' תרעו

א המדליק בליל ראשון (ק) מברך שלש ברכות כיון אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה בראשון נסים ושהחיינו. ואם לא בירך זמן בליל ראשון כתב באוני אבי הרא"ש ז"ל בתשובה דמברך בליל שני או אימיתו שיוכור: ° ° ומוליל ראשון ואילך מברך שתיים להדליק ושעשה נסים: ° ° והרוואה הנרות מברך בליל ראשון שתיים שעשה נסים ושהחיינו מכאן ואילך אינו מברך אלא שעשה נסים לבד ודוקא שאינו עתיד להדליק ואין מדליקין עליו כגון שהולך בדרך

13) מחצית השקל סי' תרעו

שמעט בתוספות סוכה דף מ"ו. ע"א ד"ה הרוואה כ"ו: שהקשו למה תקנו בחנוכה ברכה לרואה מה שאין כן בליל סוכה ורואה מה' התוספות לר"ך שאנו יוצאם וסוכה דאין מצוה בראייתו בו, כצ"ל. ור"ל, אם איתא דאפילו הדליקו עליו מכל מקום צריך לברך על הראיה, והיינו טעמא כמו שכתבו בב"ב (נפטר היל יום יום) ויש לו עליו שני חיובים, אחד על ממנון בליל לפרסומו ניסא, והשני על גופו היינו הודאה על הנס. ואין האשה פוטרות כי אם מחיוב ממנון וביתו, אבל חיוב גופו (היינו) ° ° ההודאה אין האשה פוטרות, ולכן צריך לברך כשיראה נרות, אם לא שנשתתף כ"ו ושעשה הברית דאז גם גופו נפטר. א"כ אין לדמוות ללולב וסוכה ודליכא כי אם חיוב אחד, היינו הישיבה, ולכן אינו מברך על הראיה. ומדלא תירעו התוספות כן, על כרחך צריך לומר דסד"כא להו דגם בנר חנוכה אם הדליקו עליו אין צריך לברך על הראיה, ודליכא כי אם חיוב אחד. והיינו ההדלקה, אלא אם לא קיים ההדלקה חקיקו לברך המטורה על הראיה. וא"כ גם בסוכה ולולב, אם אינו יושב בה ואין לו לולב לטויל, הוה להו לתקן לברך המטורה על הראיה: (פ"ב) ° אינו כ"ו. איתא פוסרת גופו. והא הוא עדיין לא בירך

17) ב"ח סי' תרעו

מיהר"ם מ"ך כחז צמנומו דלר"ך לברך שהחיינו ליל שם אם לא בירך בשלשון אצל [סס] בירך שהחיינו כשראה אצל נר מנוכה אף על פי שלא הדליק באותו הלילה שוב אינו מנכר זמן עכ"ל. ופוסטו הוא מיהי דהוינו לנו חיות עד זמן שנעשה בו גם, והיינו שנתן לנו חיות שנה תמימה על העבר. אצל מיוס ליום, אף

19) ט"ז סי' תרעו

ולמעט גם, גם כל יומי איתיה. פירש מהר"ם מ"ך כחז צמנומו דלר"ך לברך שהחיינו ליל שם אם לא בירך בשלשון אצל [סס] בירך שהחיינו כשראה אצל נר מנוכה אף על פי שלא הדליק באותו הלילה שוב אינו מנכר זמן עכ"ל. ופוסטו הוא מיהי דהוינו לנו חיות עד זמן שנעשה בו גם, והיינו שנתן לנו חיות שנה תמימה על העבר. אצל מיוס ליום, אף

15) מחצית השקל סי' תרעו

שמעט בתוספות סוכה דף מ"ו. ע"א ד"ה הרוואה כ"ו: שהקשו למה תקנו בחנוכה ברכה לרואה מה שאין כן בליל סוכה ורואה מה' התוספות לר"ך שאנו יוצאם וסוכה דאין מצוה בראייתו בו, כצ"ל. ור"ל, אם איתא דאפילו הדליקו עליו מכל מקום צריך לברך על הראיה, והיינו טעמא כמו שכתבו בב"ב (נפטר היל יום יום) ויש לו עליו שני חיובים, אחד על ממנון בליל לפרסומו ניסא, והשני על גופו היינו הודאה על הנס. ואין האשה פוטרות כי אם מחיוב ממנון וביתו, אבל חיוב גופו (היינו) ° ° ההודאה אין האשה פוטרות, ולכן צריך לברך כשיראה נרות, אם לא שנשתתף כ"ו ושעשה הברית דאז גם גופו נפטר. א"כ אין לדמוות ללולב וסוכה ודליכא כי אם חיוב אחד, היינו הישיבה, ולכן אינו מברך על הראיה. ומדלא תירעו התוספות כן, על כרחך צריך לומר דסד"כא להו דגם בנר חנוכה אם הדליקו עליו אין צריך לברך על הראיה, ודליכא כי אם חיוב אחד. והיינו ההדלקה, אלא אם לא קיים ההדלקה חקיקו לברך המטורה על הראיה. וא"כ גם בסוכה ולולב, אם אינו יושב בה ואין לו לולב לטויל, הוה להו לתקן לברך המטורה על הראיה: (פ"ב) ° אינו כ"ו. איתא פוסרת גופו. והא הוא עדיין לא בירך

15) מחצית השקל סי' תרעו

ג. ומ"ש ואין מדליקין עליו וכו'. כתב הסמ"ג (ה' מנוכה רנ ע"ד) דר"ל דליתו נשוי שמדליק אשמו עליו צפניו דאליו היה נשוי אף על פי שהולך בדרך אינו לר"ך לברך על הראיה אין דלשמו מדלקת עליו וימנעה דמה שמדלקין עליו צפניו אינו אלא אצל לפטור אותו מחיוב המוטל על ממונו להדליק נרות בפרסם היום צריכים אצל ההודאה על הנס וצריכה שהחיינו היום בחיוב על גופו ומנוה לא נפטר כשמדלקין עליו אם לא שפעט נרם ונכר וענה אמן וכן מוצאנו מנהג המהרי"ם שש"י דבשמוך שלא אצל למעט אלא למי שכבר הדליק צפניו או עמיד להדליק בעצמו צפניו באותו לילה אצל מלכד זה חייב לברך על הראיה אף על פי שמדלקין עליו